

Naturbasen barnehage
Øvre Kråkenes 49
5152 BØNES

Solheimsgaten 9, 5058 Bergen
Telefon 55565200
Telefaks 55565213
etatforhelsetjenester@bergen.kommune.no
www.bergen.kommune/etatforhelsetjenester

ARKIV

Bksaksnr: 2016/2483-50
KOMTMHV: 2016/96-18

2121

12.02.2018

UNDERRETNING OM VEDTAK: HELSEVERN GODKJENNING AV NATURBASEN BARNEHAGE

Miljørettet helsevern ved Helsevernenheten fører tilsyn med barnehager og har godkjenningsmyndighet etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. Alle barnehager skal ha en godkjenning etter forskriften.

Naturbasen barnehage har startet barnehage i Øvre Kråkenes 49. Naturbasen barnehage søkte derfor om godkjenning etter forskriften 15. november 2016.

Miljørettet helsevern fatter følgende vedtak:

Naturbasen barnehage godkjennes etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. § 6 med følgende forutsetninger:

- Maksimalt 9 barn kan være under 3 år. Dersom barnehagen har barn over 3 år som ikke går i friluftsgruppe reduseres antallet barn under 3 år tilsvarende.
- Barnehagen kan ha maksimalt 45 barn.
- På grunn av mangel på inngjerdet leke- og oppholdsareal kan kun 9 barn la være å gå i friluftsgupper. Dersom barnehagen har 9 barn under 3 barn må alle barna over 3 år gå i friluftsgupper.
- Barna i friluftsgupper må være på tur minimum 4 timer hver dag.
- Det inngjerdete arealet på nordsiden av bygget må forbeholdes barnehagen.
- Barnehagen må informere søkere til barnehagen om at alle barn over 3 år må gå i friluftsguppe, enten i vedtektene og/eller på nettsidene.

SAKSOPPLYSNINGER

Miljørettet helsevern i Bergen kommune viser til vårt vedtak om retting datert 19. oktober 2016, søknad om godkjenning av Naturbasen barnehage etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler mottatt 15. november 2016, vårt forhåndsvarsel om vedtak sendt 20. desember 2016, barnehagens svar på forhåndsvarselet sendt 15. januar 2017 og vårt vedtak av 28. april 2017 hvor vi også orienterte om videre godkjenningsprosess.

Det ble avholdt et møte mellom Naturbasen barnehage, Bergen Kristne Grunnskole (som holder til i samme bygg og tilstøtende uteområde) og Miljørettet helsevern 28. august 2017. Samme dato avholdt vi en befaring av barnehagens uteområde og base for friluftsgruppene. Barnehagens internkontrollsystem etter forskriften ble gjennomgått i barnehagen 6. september 2017.

Vi sendte forhåndsvarsel om vedtak 17. januar 2017. Vi mottok tilbakemelding fra barnehagen på forhåndsvarselet 31. januar 2017.

Beskrivelse av søknaden

Naturbasen barnehage har startet barnehage i Øvre Kråkenes 49. Lokalene ble tidligere driftet av Spiren barnehage, sammen med Øvre Kråkenes 84 og 86. Nå driftes Øvre Kråkenes 49 som selvstendig barnehage. Naturbasen barnehage søkte derfor om ny godkjenning etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. § 6.

Naturbasen barnehage søker om godkjenning for 36 barn over 3 år, hvorav alle skal gå i friluftsgruppe. Naturbasen barnehage har per i dag 9 barn under 3 år, og skriver at de ønsker å utvide antallet barn under 3 år.

Til informasjon var Spiren barnehage, da de drev lokalene i Øvre Kråkenes 49 sammen med Øvre Kråkenes 84 og 86, godkjent for inntil 9 barn 0-6 år som ikke gikk i friluftsgruppe ved Øvre Kråkenes 49, og 21 barn 0-6 år i Øvre Kråkenes 84 og 86.

Beskrivelse av barnehagen

Adresse: Øvre Kråkenes 49, gårdsnummer 18, bruksnummer 329.

Eier av virksomheten: Himmelbarna barnehage AS.

Eier av bygg/eiendom: Credokirken.

Styrer av virksomheten: Hanne Grøndahl.

Barnehagen ligger på ett plan i tredje etasje. Hovedinngangen er via utvendig trapp, men det er heis i bygget. Barnehagen er tilkoblet offentlig vann- og avløpssystem og har balansert ventilasjonsanlegg.

Innendørs leke- og oppholdsareal er 199 kvm, mens utendørs leke- og oppholdsareal er 200 kvm. Det er mulighet for hvile inne og skjermet vognoppstillingsplass ute. Det er 3 stelleplasser, hvorav 2 er hev-senk-stellebenker, og 9 toaletter tilgjengelig for barna. Det er i tillegg ett stellerom med toalett nær uteområdene, slik at barna ikke trenger å gå helt inn når de er ute.

Barnehagen har fokus på natur og friluftsliv. Det er skogsområde og idrettsbane like ved Øvre Kråkenes 49. Fra barnehagen kan man dra rett ut i Langeskogen, som er en fredet, stor skog

som ikke er for kupert for barnehagebarn. Barnehagen har etablert en leirplass på Casparkollen (gårdsnummer 16, bruksnummer 47-49), og drar ellers rundt til forskjellige steder i Langeskogen. Med vogn kan man komme seg inn på grusstier i Langeskogen via en kort vei som går inn til firmaene i Øvre Kråkenes 17 og 27.

Barnehagen er godkjent etter Lov om barnehager 11. august 2015. Barnehagen har oppgitt åpningstid mellom mandag-fredag klokken 7 og klokken 16.30.

Barnehagens internkontrollsystem

Barnehager skal ha internkontrollsystem som sikrer at kravene i forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler etterleves. Internkontrollsystemet skal være oversiktlig og kjent for personalet. Internkontrollsystemet skal revideres jevnlig.

Naturbasen barnehages internkontrollsystem etter forskriften ble gjennomgått 6. september 2017. Til stede var eier og styrer Hanne Grøndahl, samt overingeniører Ragnhild Jarlsby fra Miljørettet helsevern. Styrer har gjennomgått opplæring i internkontrollarbeid og barnehagen har etablert og satt i drift internkontrollsystem som er tilpasset kravene i denne forskrift. Naturbasen barnehage kunne vise frem alle rutiner og dokumentasjon som ble etterspurt.

VURDERING

Vi vil godkjenne barnehagen for inntil 9 barn under 3 år. Dette fordi barnehagen har lite inngjerdet uteareal. Vi har som praksis at det ikke kreves uteareal for barn som går i friluftsgupper, men barn under 3 år kan ikke gå i friluftsgruppe av hensyn til sikkerhet og fordi det er vanskeligere for dem å være ute i 4 timer i strekk. Barn under 3 år må derfor ha inngjerdet uteareal tilgjengelig. Det inngjerdete utearealet skal ivareta barnas behov for fysisk aktivitet og sosial utvikling, og forebygge stress.

Naturbasen barnehage har kun 200 kvm inngjerdet uteareal. 100 kvm av dette er et smalt areal som ligger i en skråning i skyggen. Her har Naturbasen laget forskjellige lekeapparater av fargerike bildekk. 100 kvm er nytt areal som Naturbasen oppførte i 2017. Her er det to svinghusker, en sandkasse og et lekehus. Dette arealet ligger mer flatt og solrikt til, men det går en trapp mellom disse to arealene, noe som gjør uteområdet oppdelt. Trapper er særlig til hinder for barn under 3 år, som er de barna som skal bruke lekearealet. Trappen er så lang at barna må ha hjelp av voksne når de går i trappen.

Barnehagen har tilbakemeldt at de har mulighet til å bruke skolens (Bergen Kristne Grunnskole) utelekeplass på taket fra klokken 13.00. Vi har ikke endret vedtaket på grunn av denne opplysningen fordi areal som teller med i barnehagens godkjenning skal i utgangspunktet være tilgjengelig for barnehagen hele dagen. Fra klokken 13.00 er en for liten del av dagen til at utearealet kan telle med. Skolen kan heller ikke inngå en formalisert avtale om å avstå sitt uteareal til barnehagen, siden skolen også har for lite uteareal. Skolen må ha tilgjengelig lekeplass for elevene som går på SFO. Det er ikke noe i veien for at barnehagen bruker lekeplassen når den er ledig, men den kan ikke telle med i barnehagens beregningsgrunnlag.

Barnehagen har tilbakemeldt at barn under 3 år også kan gå på turer, og at de bruker naturen og nærområdene mye også sammen med de minste barna. Barnehagen viste til en nyhetsartikkel om en barnehage i Trondheim som regelmessig går på tur med barn under 3 år.

Vi har vurdert dette, men likevel ikke funnet at dette gir grunn til å godkjenne økt antall barn under 3 år. Den omtalte barnehagen i Trondheim hadde inngjerdet uteareal av god kvalitet ved barnehagen til bruk for de dagene de ikke var på tur. Det er ikke noe i veien for at barnehagen tar med de minste barna på tur, og dette anser vi som positivt for barnas motoriske utvikling, men barnehagen må likevel ha et inngjerdet uteareal som er trygt og tilpasset barnas utviklingsnivå. Vi anser at å ta med barn under 3 år på tur er positivt, men at det ikke danner grunnlag for å øke barnehagens antall barn under 3 år.

Barnehagen tilbakemeldte at barnehagen også har tilgang til å bruke fotballbanen og naturområdet rundt fotballbanen. Barnehagen fremviste ved møte 28. august 2017 avtale mellom eier av fotballbanen, Kråkenes Vel, og Bergen Kristne Grunnskole. Barnehagen samarbeider med Bergen Kristne Grunnskole. I avtalen gis Bergen Kristne Grunnskole ikke-eksklusiv rett til å benytte fotballbanen mandag-fredag frem til klokken 15.

Rundt fotballbanen er det flere lett tilgjengelige steder som egner seg godt, også for småbarn. Friareal i barnehagens nærhet teller positivt når barnehagens helhet vurderes, men vi vil ikke øke antallet små barn på grunn av denne opplysningen, fordi areal som teller med i barnehagens godkjenning skal være inngjerdet. Dette på grunn av sikkerhet (i medhold av forskriftens § 14) og tilgang til fysisk aktivitet (i medhold av forskriftens § 10), slik at barna for eksempel kan være ute på dager med lav bemanning, uten at det er høy risiko for at barna stikker av. Fotballbanen deles også av Bergen Kristne Grunnskole og andre brukere i nærområdene, noe som kan være forstyrrende, særlig for barn under 3 år.

Krav om inngjerdet areal gjelder ikke for friluftsgupper på tur, men vi vurderer det slik at de minste barna må ha tilgjengelig inngjerdet uteareal. Selv om de kan gå på turer i naturen er det viktig med en base de er godt kjent med. Dette gjør også at de trygt kan være ute når det er få ansatte til stede.

Vi vurderer det slik at barnehagen allerede har knapt med inngjerdet uteareal for de 9 barna under 3 år som barnehagen har i dag, og kan derfor ikke utvide antallet under 3 år. I henhold til veilederen Miljø og helse i barnehagen skulle barnehagen hatt nærmere 300 kvm uteareal for 9 barn under 3 år ($33 \text{ kvm} * 9$), og barnehagen har bare 200 kvm. Disse 200 kvm er oppdelt, og halvparten har lav kvalitet.

Vi bemerker også at det er uvanlig at barnehager kun har 200 kvm inngjerdet uteareal. Flere barnehager har knapt uteareal per barn, men den totale størrelsen er som klar hovedregel mange ganger større. Det er imidlertid ikke anbefalt noen tallfestet minstestørrelse for uteareal til barnehager, slik det er gitt for skoler, hvor det er anbefalt minimum 5000 kvm for de minste skolene. Veilederen Miljø og helse i barnehager sier følgende om utearealets størrelse, noe som ville medført et krav på minimum 1200 kvm uteareal for Naturbasen barnehage dersom det ble tolket strengt:

Utearealet bør som minstemål være seks ganger så stort som innearealene (det vil si ca. 24 m² for barn over 3 år og 33 m² under 3 år). Dersom disse kravene er vanskelige å oppfylle for eksempel i bystrøk, må det tas en helhetsvurdering i hvert enkelt tilfelle når det gjelder hvilke parker og friområder som finnes i nærmiljøet, og hvordan barnehagen har tenkt å benytte disse. Barnas sikkerhet må i så fall vies spesiell oppmerksomhet.

(Side 18.)

Naturbasen barnehage har også et inngjerdet uteareal på nordsiden av bygget, hvor

hovedinngangen ligger. Her står vognene, og det er overbygget soveplass og inngang til toalett som barna kan bruke når de er på uteområdet. Dette arealet er en asfaltert vei, omtrent 5 meter bred og 90 meter lang. Dette ligger i skyggen og er ikke spesielt tilrettelagt for barn, men barnehagen har kjøpt inn leker som barna kan bruke der. Vi har ikke regnet dette med i barnehagens utendørs leke- og oppholdsareal fordi det har for lav kvalitet, og det er også oppdelt fra de to andre arealene. Barnehagen kan ikke bruke dette arealet i sitt beregningsgrunnlag og slik øke barnetallet under 3 år.

Barnehagens friluftsgupper

Vi vil godkjenne barnehagen for inntil 36 barn over 3 år, under forutsetning av at alle barn over 3 år går i friluftsgupper. Dersom barnehagen tar inn færre enn 9 barn under 3 år kan tallet på barn over 3 år som ikke går i friluftsgruppe økes tilsvarende.

Dette forutsetter imidlertid at arealet på nordsiden av bygget, som nevnt i avsnittet over, forbeholdes barnehagen, ikke skolen. Dette fordi barnehagen må ha noe inngjerdet areal slik at friluftsbarna kan komme seg ut på dager med for lav bemanning for å dra på tur, for eksempel ved sykefravær. Dette inngjerdete arealet gjør at barna som går i friluftsgruppe har mulighet til å være ute også når det nærmer seg stengetid, da er bemanningen lavere og barna må være i nærheten av barnehagen for å bli hentet. Alternativet ville vært at de store barna delte lekeplassen med de minste barna, noe som ville blitt for trangt.

Bergen Kristne Grunnskole opplyste på tilsyn 18. januar 2017 at utearealet langs nordsiden av bygget brukes av dem. Ved møte 28. august 2017 forsto vi det slik at skolen kunne avstå dette arealet til barnehagen. Dette anser vi som naturlig, siden barnehagens hovedinngang ligger i dette arealet. Hovedinngangen bør ikke ligge i en skolegård, siden skolegårder kan være ganske kaotiske, og barnehagen må også ha kontroll på at portene er lukket i tilfelle et barn skulle gå ut av innearealene på egen hånd.

Vi er positive til friluftsgupper, men det passer ikke for absolutt alle barn. Barnehagen må derfor informere søkere til barnehagen om at alle barn over 3 år må gå i friluftsgupper. Dette må gjøres enten på barnehagens nettsider, i barnehagens vedtekter, eller begge deler.

Barnehagens inneareal

Barnehagen oppgir i søknaden å ha 251 kvm tilfredsstillende leke- og oppholdsareal. Vi gjør oppmerksom på at kun rom som tilfredsstillers forskriftens krav kan regnes med. Leke- og oppholdsrom skal ha tilgang på dagslys som angitt i veileder til byggeteknisk forskrift. Kjøkken, fingarderobe og korridor kan derfor ikke regnes med i barnehagens godkjente leke- og oppholdsareal. Faste installasjoner, som eventuell kjøkkeninnredning og lagringskap på avdelingene, skal trekkes fra.

Plantegninger mottatt 15. januar viser at innearealet ikke er endret slik at kjøkken og fingarderobe tilfredsstillers krav til leke- og oppholdsareal. Vi vurderer det derfor slik at barnehagen har 199 kvm innendørs leke- og oppholdsareal. Dette er også det arealet som er fastsatt av godkjenningsmyndighet etter barnehageloven 11. august 2015. Det er mer enn tilstrekkelig for å følge minstenormene til innendørsareal for det antall barn barnehagen blir godkjent for. En økning i innendørsareal ville uansett ikke medført en økning i antall barn, siden barnehagen har for lite uteareal.

SVAR PÅ BARNEHAGENS TILBAKEMELDING PÅ FORHÅNDSVARSELET

Vi mottok 31. januar tilbakemelding fra barnehagen på vårt forhåndsvarsel om godkjenning.

Kort gjengivelse av barnehagens tilbakemelding

Barnehagen ønsker fortsatt å bli godkjent for inntil 15 barn under 3 år. Barnehagen skriver at området i skogen ved siden av fotballbanen er baseområde for de minste barna. Området er skjermet fra trafikk, er nær barnehagen og nær lekeplass. Området er skjermet fra andre barn som leker og gir gode lekemuligheter. Barnehagen kan sette opp midlertidig sperring her, i form av tau med nett, slik at naturen danner 3 grenser og tauet danner 1 grense. Barnehagen vil fortsette med å sette opp lavvoer og lage gapahuker.

Barnehagen har beskrevet hvilke tiltak de iverksetter ved sykdom blant voksne, og beskrevet hvor de kan være med forskjellig antall barn dersom det er redusert bemanning.

Barnehagen mener at asfaltområdet på nordsiden av bygget bør regnes inn i barnehagens lekeareal. Barnehagen har planer om å åpne mellom lekeplassen og dette området, slik at barna fritt kan bevege seg mellom områdene. Asfaltområdet gir mulighet for sykkel, ballek og bygging med klosser, og er derfor et fint supplement til lek på lekeplass, fotballbane og i skogen.

Barnehagen mener at totalområdet som barnehagen bruker ivaretar barns behov godt, og at sikkerheten er godt ivaretatt. Barnehagen ber derfor om at kommunen gjør en ny vurdering av om sikkerheten kan være ivaretatt uten gjerde, eventuelt om det er andre tiltak barnehagen kan gjøre for å øke antall barn under 3 år.

Vårt svar på barnehagens tilbakemelding

Vi kan ikke se at det har kommet vesentlige nye opplysninger. Vi vil derfor ikke endre vårt standpunkt om at barnehagen kun kan godkjennes for inntil 9 barn under 3 år.

Barnehagen legger i sin tilbakemelding opp til at småbarnsavdelingen skal samarbeide med andre avdelinger for å ivareta sikkerhet og hjelp til bleieskift og lignende. Dette ser vi som en dårlig løsning, siden de andre avdelingene er friluftsgupper som heller ikke har inngjerdet uteareal. Drift av friluftsgupper forutsetter at det er god bemanning og særlig oppmerksomt tilsyn. Vi anser det derfor ikke som forsvarlig at ansatte ved friluftsgruppene skal hjelpe til ved småbarnsavdelingen.

Barnehagen skriver at deler av skogsområdet kan gjerdes inn med tau og nett. Dette ser vi ikke som en sikker løsning fordi det vil være enkelt å krype under nettet dersom det festes i trær. Dersom det skal settes ned i jorda med stokker vil dette ikke være mulig når det er frost i jorda. Dersom tauet og nettet festes dårlig kan det utgjøre en kvelningsfare.

Barnehagen ligger i et område som ikke er fritt for risiko dersom et barn forsvinner. Det er mye biltrafikk i den ene retningen. I den andre retningen er det natur, men natur er heller ikke uten risiko. Det er for eksempel skrenter og vannhull i nærheten, og det kan også være løse hunder uten tilstrekkelig oppsyn i skogen.

Risiko i naturen kan være vanskelig å forutse. Vi viser til høyesterettsavgjørelse 2002-654 som eksempel på sak der en ulykke kom uventet. Saken gjelder et barn som gikk ut fra en barnehage uten fullstendig inngjerding, falt i en bekk og pådro seg alvorlig hjerneskada. I

nevnte sak hadde kommunen krevd inngjerding mot skrenten som ledet ned mot bekken for å unngå fallskader. Verken kommunen, barnehagen eller naboer hadde reagert på at bekken utgjorde en risiko, og bekken var tørr store deler av året. Akkurat den dagen to barn stakk av og gikk ned til bekken var det særlig høy vannføring. Slike uforutsigbare hendelser mener vi taler for at Naturbasen barnehage må ha inngjerdet uteareal for barna under 3 år.

Dersom et barn stikker av fra Naturbasen barnehage er det også vanskelig å vite hvilken retning det har gått, og derfor vanskeligere å finne det igjen. Dette øker risikoen for at noe kan skje før barnet blir funnet.

Det er ikke helt uvanlig at barn stikker av fra barnehager. Et barn under 3 år stakk av fra Naturbasen barnehage høsten 2016 og gikk bort til busstoppet ved hovedveien. Barnehagen har siden da sluttet å bruke området nær veien, men vi mener likevel at risikoen reduseres ytterligere ved å ha inngjerdet uteområde til de minste barna. Dersom antall små barn i barnehagen økes blir det mindre inngjerdet uteareal per barn, og de små barna vil derfor i økt grad være utenfor inngjerdet område.

Dersom barnehagen gjennomfører planene om å koble sammen lekeplassen og asfalområdet ser vi at det ville vært positivt for barna i barnehagen. Asfalområdet har likevel for lav kvalitet til at det kan rettferdiggjøre å øke antall barn i barnehagen. Det er også for dårlig sikt fra den øverste lekeplassen til asfalområdet til at barn kan bevege seg helt fritt over hele området. Vi kan heller ikke godkjenne barnehagen på bakgrunn av hvilke planer de har for å utvide uteområdet, vi godkjenner kun det uteområdet barnehagen har. Vi har også litt vanskelig for å se for oss hvordan dette skal løses uten at skoleelever må gå frem og tilbake over barnehagens uteområde, siden inngangen til deler av skolens uteområde ligger mellom lekeplassen og asfalområdet. Barnehagen skriver at området brukes til ballspill, sykling og bygging med klosser. Vi er enige i at området kan brukes til dette, men det er likevel ikke særlig tilrettelagt for barns lek, siden det i bunn og grunn er en tilkomstvei. Området er smalt, så når noen barn driver med sykling og ballspill vil det begrense hva de andre barna kan holde på med. Mange barnehager har uteområder som kan brukes til ballspill, sykling og bygging med klosser, som i tillegg kan brukes til en hel del andre ting.

Barnehagen må også ha endret godkjenning etter barnehageloven for å øke antall barn. Vi bemerker at i godkjenningen av barnehagen etter barnehageloven, datert 11. august 2015, står det følgende (vår understrekning):

På grunn av begrenset uteareal kan det være maksimalt 9 barn som ikke går i friluftsgruppe. Disse barna kan være over eller under 3 år. Resten av barna, som må være over 3 år, må gå i friluftsgruppe (ihht. Miljørettet helsevern ved Etat for helsetjenester sitt vedtak pr 12.8.2014). Barnehagen har ikke mulighet til å utvide driften slik den fremstår i dag.

Barnehagen har siden 2015 økt størrelsen på lekeplassen, men den er fortsatt liten.

Oppsummering

Ut fra en helhetsvurdering av Naturbasen barnehage for å gi barna god helse, gode sosiale og miljømessige forhold, samt forebygge sykdom og skade og dekke ulike behov for aktivitet og hvile, blir kapasiteten satt til følgende:

- Maksimalt 9 barn kan være under 3 år.
- Barnehagen kan ha maksimalt 45 barn.
- På grunn av mangel på inngjerdet leke- og oppholdsareal kan kun 9 barn la være å gå i friluftsgupper. Dersom barnehagen har 9 barn under 3 barn må alle barna over 3 år gå i friluftsgupper.

Vi gjør oppmerksom på at utvidelse eller endring av barnehagens drift, normalt krever at det søkes om ny godkjenning etter forskriften.

Etat for helsetjenester

Viviann Sandvik

Viviann Sandvik

Avdelingsleder, Miljørettet helsevern

Ragnhild Jarlsby

Ragnhild Jarlsby

Overingeniør, Miljørettet helsevern

VEDLEGG:

INFORMASJON OG FORVALTNINGSRETTIGHETER
HØYESTERETTSAVGJØRELSE 2002-654

KOPI:

FAU VED NATURBASEN BARNEHAGE, ØVRE KRÅKENES 49, 5152 BØNES
FAGAVDELING BARNEHAGE, POSTBOKS 7700, 5020 BERGEN

INFORMASJON OG FORVALTNINGSRETTIGHETER

Regelverk som gjelder for saken

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

Lov om folkehelsearbeid (Folkehelseloven)

Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (Forvaltningsloven) §§ 11, 16, 18 og 19

Lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (Offentleglova) §§ 1-3 og 13 - 15

Miljø og helse i barnehagen - Helsedirektoratets veileder IS-2072 til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v.

Bergen kommunes delegeringsvedtak som gir leder for Helsevernenheten fullmakt til å fatte vedtak etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler.

Dere har rett til veiledning

Parter i saken kan kontakte oss dersom det er behov for veiledning i saken, informasjon om gjeldende lover, forskrifter og vanlig praksis, fremgangsmåte ved klage eller annen informasjon for å ivareta sine interesser. Parter i saken er de som blir berørt av vår beslutning, jamfør forvaltningsloven § 2 e. Vi har veiledningsplikt etter forvaltningsloven § 11.

Innsyn og partsinnsyn

Det er rett til innsyn i sakens dokumenter i henhold til forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Informasjon om klagerett

Dere har rett til å klage på vedtaket i henhold til forvaltningsloven kapittel VI, Om klage og omgjøring. Klagen skal skrives til Fylkesmannen i Hordaland, men sendes til Etat for helsetjenester, Solheimsgaten 9, 5058 Bergen. En eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som ønskes, som beskrevet i forvaltningsloven § 32. Klagen bør begrunnes. Fristen for å klage er 3 uker fra dette brevets mottaksdato.

Klager kan også forelegges Sivilombudsmannen.

Grønt telefonnummer: 800 800 39

Nettadresse: www.sivilombudsmannen.no

Vår kontaktinformasjon

Ikke send personlige eller sensitive opplysninger per epost.

Adresse: Etat for helsetjenester, Solheimsgaten 9, 5058 Bergen.

Epostadresse: etatforhelsetjenester@bergen.kommune.no

Telefonnummer: 55 56 52 00.